

ПРИРОДА-НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ

Синій Вир

Регіональний еколого-освітній часопис

Озеро Синевир - водно-болотне
угіддя міжнародного значення
(Рамсарська конвенція)Озеро Синевир - одне із семи
природних чудес України

Газету засновано 21 березня 2001 року

Листопад, 2023 р.

№ 11 (355)

**ШАНОВНИЙ
МИКОЛО
ЮРІЙОВИЧУ!**
**Вітаємо Вас
з 55-річним ювілеєм!**

Ми знаємо Вас, як натхненну та працьовиту людину, яка повністю віддана своїй справі! Під вашим керівництвом активно розвиваються чисельні задуми та проекти, що є важливими для природо-заповідного фонду нашої установи. І для кожного з цих проектів Ви встигаєте бути ідейним лідером!

Тож нехай кожен день приносить Вам відчуття задоволення результатами тієї копіткої праці, якій Ви присвячуєте своє життя!

У День народження хочеться, в першу чергу, побажати Вам міцного здоров'я, особистого щастя, невичерпної енергії і наснаги у всіх справах.

Хай у вашому домі завжди панують мир і злагода, у серці – доброта, а у справах – мудрість та виваженість.

Щоб з роками впевненості в собі сил тільки додавалося, щоб за плечима залишалося багато добрих справ і благородних вчинків, а попереду завжди був чистий і світлий горизонт майбутнього.

Нехай доля і надалі буде прихильною до Вас, даруючи радість життя!

З повагою
колектив НПП «Синевир»

Міжнародна науково-практична конференція у Рахові

21 листопада цього року в місті Рахів, розташованому в самому серці Карпат, відбулася видатна подія – Міжнародна науково-практична конференція на тему: «Роль біосферних заповідників (резерватів) та інших природоохоронних територій для реалізації в Україні стратегії сталого розвитку». Захід відбувся з нагоди відзначення 55-річчя організації Карпатського заповідника та 30-річчя затвердження в Україні біосферних заповідників. Ця конференція стала важливим майданчиком для обговорення актуальних проблем збереження природи та визначення ролі біорізноманіття біосферних заповідників у втіленні стратегії сталого розвитку країни.

У конференції взяли участь від визначених галузей та представ-

життя в біосферних заповідниках, а також ефективні методи ведення природоохоронної діяльності на інших територіях. Експерти висвітлювали конкретні приклади успішної інтеграції біосферних заповідників у розвиткові стратегії регіонів та країни в цілому. Учасники обговорювали можливості та виклики співпраці між науковими установами, громадськими організаціями та урядовими структурами для досягнення загальних цілей в охороні та збереженні сталого розвитку.

На конференції виступили провідні екологи, біологи та представники влади. Серед визначних гостей були керівники національних парків, біосферних заповідників, науковці з

НПП «Синевир» директор, к. ф. н. Микола Дербак та начальник наукового відділу, к. б. н. Юрій Тюх.

Місто Рахів, розташоване в області Закарпаття, відоме своєю неперевершеною природою, багатством біорізноманіття та унікальними екосистемами. Тому не дивно, що це саме місце було вибране організаторами конференції для обговорення ключових аспектів ролі біосферних заповідників у втіленні сталого розвитку. Учасники обговорювали стратегії та методи

ники місцевої адміністрації.

Після тривалого обговорення та обміну досвідом, учасники конференції ухвалили резолюцію, в якій закликали до посилення заходів з охорони природи та врахування біосферних заповідників у стратегії сталого розвитку України. Ця конференція стала кроком у напрямі формування конкретних стратегій і дій для забезпечення сталого розвитку в контексті унікальної природної спадщини України в умовах сьогодення.

Власкор.

**Дрібні хижаки
родини MUSTELI-
DAE на території
НПП «Синевир»**

У лісових екосистемах Національного природного парку «Синевир» (440 - 1680 м. в. н. р. м.) найпоширенішими видами із родини Куницеві (Mustelidae Fischer, 1817), являються Куница лісова (звичайна) (Martes martes Linnaeus, 1758); Куница кам'яна (M. foina Erxleben, 1777); Горностай (Mustela erminea Linnaeus, 1758); Ласка (M. nivalis Linnacus, 1766); Тріх лісовий (темний) (M. [Putorius] putorius Linnaeus, 1758); Борсук (звичайний) лісовий (Meles meles Linnaeus, 1758); Видра річкова (Lutra lutra Linnaeus, 1758).

Хижаки даного роду заселяють лісові екосистеми як листяних, шпилькових так і мішаних лісів та водні гірські струмки і рибні басейни на території парку на всіх висотних рівнях по вертикальній зональності від річкової долини р. Теребля до субальпійського та частково альпійського поясу. Дрібні і середнього розмірів хижі звірки, довжиною тіла від 12 до 90 см. Вагою від 45-200 г. до 18-25 кг. У всіх звірків тіло струнке, надзвичайно гнучке, здебільшого видовжене, кінцівки укорочені стопохідні або пальцехідні, п'ятипалі, озброєні не втяжними кігтями. Хвіст довгий, завжди виділяється з хутра. Забарвлення різноманітне, а волосяне вкриття у деяких видів на зиму біле. Наземні, деревні або напівводні тварини, що населяють різноманітні природні, сільськокультурні та селітебні ландшафти.

Продовж. у наст. номері

РЦБВ - УНІКАЛЬНИЙ ПРИХИСТОК ДЛЯ 30 ВЕДМЕДІВ

Ведмежі притулки стали місцем надії для численних тварин, які стали жертвами нелюдського утримання та знущань. Ці установи створені для того, щоб надати ведмедям безпечне місце, де вони можуть жити в природних умовах, отримуючи належну опіку та догляд від кваліфікованого персоналу.

Один з найбільших ведмежих притулків в Україні розташований в Національному природному парку

«Синевир», де ведмеди мають можливість повернутися до своєї природної обстановки. Це унікальний природний прихисток створено з метою захисту та врятування ведмедів від жорстокого утримання у невідповідних умовах - цирках, приватних зоопарках чи нелегальних установах. Нині цей притулок став екологічною домівкою для 30 ведмедів.

Притулок створений з урахуванням

природних потреб ведмедів. Величезні вольєри відтворюють їхні природні середовища, забезпечуючи велику площину для пересування та розвитку природних інстинктів. Це дозволяє ведмедям відчувати себе комфортно та безпечно, відтворюючи ті умови, до яких вони приречені у природі.

Ветеринарний персонал постійно слідкує за здоров'ям кожного ведмедя та забезпечує необхідну медичну допомогу. Заходи забезпечення безпеки включають в себе системи безпеки, які гарантують, що ведмеди не потраплять у небезпеку та не завдають один одному шкоди.

Притулок також активно працює над підвищенням громадської свідомості про проблеми, з якими стикаються ведмеди під час утримування в невідповідних умовах. Проводяться екскурсії та лекції для відвідувачів, а також програми для школярів з метою виховання екологічної свідомості та поваги до природи.

Реабілітаційний центр бурих ведмедів у нацпарку - це не лише безпечний прихисток для ведмедів, але й важлива ініціатива з охорони дикої природи та виховання громадян у дусі екологічної відповідальності.

Любов ТІЛЬНЯК,
фахівчиня відділу ЕОР

ВАЖЛИВІСТЬ КОЖНОГО МАЛЕНЬКОГО КРОКУ...

До Дня «Використовуйте менше матеріалу» (International Use Less Stuff Day) для учнів Колочавського ліцею, проведено еколо-просвітницькі пізнавальні заняття, що спрямовані на поліпшення стану навколишнього середовища, очищення водних джерел, озеленення, збереження заповідних об'єктів, поширення екологічних знань тощо.

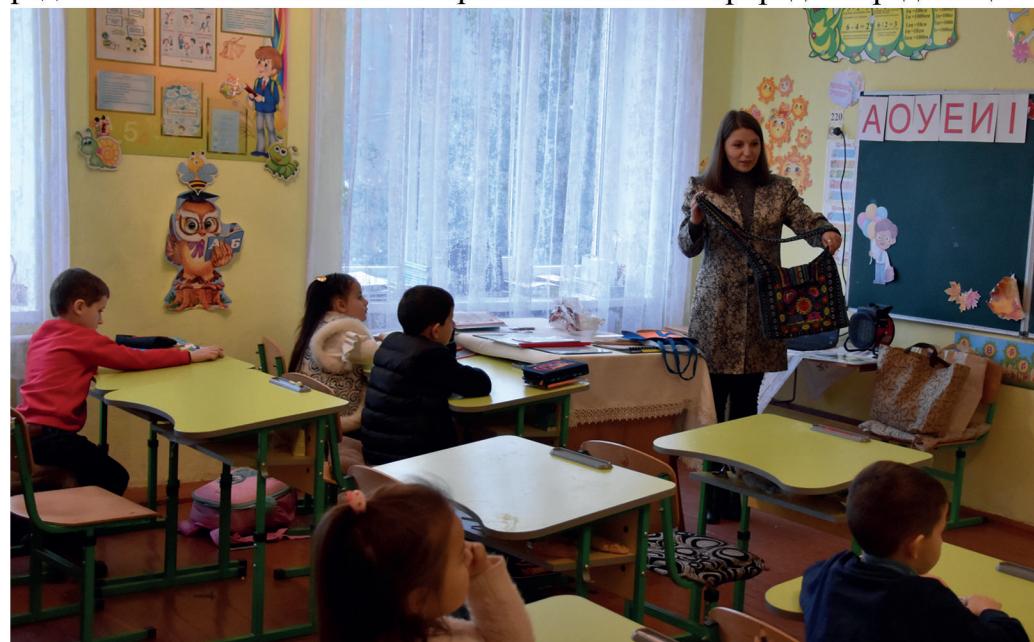
Діти дізналися, що пластик (зокрема пластикові кришечки) важливо здавати на переробку для покращення екологічного стану нашої країни, а також тому, що це також один із способів підтримати наших захисників, адже з кришечок виготовляють дрони і протези.

Маленькі діти, які ще тільки вчаться своєму місцю у світі, під час проведення з ними екозаняття радісно виявили бажання збирати

пластикові кришечки для переробки.

Важливість кожного маленького кроку, робить цю історію особливою! Це те, що вони не просто взялися виконувати завдання, але й зрозуміли важливість своєї ролі у зборі пластикових відходів, і саме головне - як це може вплинути на здоров'я нашої планети. Сьогодні кожна кришечка, яку вони збирають, стає своєрідним камінцем у фундаменті їхнього розуміння відповідальності за довкілля.

Однак, діти не зупинилися на зборі кришечок. Вони поділилися своєю історією з іншими учнями, вчителями і батьками. Усім розповідають про основні способи, що треба зробити, щоб зберегти чистим навколишнє природне середовище –

посадити дерево, помінити лампочку на енергозберігаючу, вимикати комп'ютер на ніч, віддавати газети на переробку, купувати менше напоїв у пластикових пляшках, ходити в магазин зі своїм пакетом, «Ні» пластиковим пакетам та ін.

Такі еколо-просвітницькі заходи є вдалим кроком до формування справжньої екологічної ініціативи серед дітей. Замість того, щоб бути просто частиною уроків, діти стають ініціаторами у створенні змін.

Насамкінець виділили способи допомогти Землі, які може зробити кожен, а саме: замініть ванну - прийняттям душу, купуйте менше води в пластикових пляшках, купуйте місцеве (уявіть, наскільки забруднюється навколишнє середовище від того, що продукти харчування довозять з інших регіонів чи країн у ваші місцеві магазини. Тому при можливості намагайтесь підтримувати і купувати продукти, вирощені у вашому регіоні або місті.) тощо.

Мар'яна ПЕЧКАН,
фахівчиня відділу ЕОР

Учні Синевирського ліцею дізнавалися про тваринний світ нацпарку

Подорожі - це не лише можливість відпочити від навчання, але й унікальна можливість вивчати природу та взаємодіяти з диким світом. Вчора група школярів Синевирського ліцею відвідала притулок бурого ведмедя в НПП «Синевир», а також водоспад Білий Звір.

Для школярів це була не лише подорож, але і унікальний урок природознавства. Вони отримали можливість навчитися розрізняти сліди ведмедя, розуміти особливості їхнього середовища існування, а також вперше дізналися про чарівну хранительку пралісів - лісову мавку.

Фахівчині еколо-просвітницької роботи парку разом з педагогами вирішили використати цю можливість для розвитку у школярів навичок спостереження та взаємодії з природою. Вони вчили дітей розуміти важливість збереження дикої природи та відповідального відношення до довкілля.

Насамкінець подарували діткам на згадку розмальовку про одну з ведмедиць реабілітаційного центру - Бубочку. Розмальовка створена для того, щоб діти не тільки вчилися гарно малювати, але й мали змогу отримати багато цікавої інформації про тваринний світ НПП «Синевир».

Відтак, відвідування туристичних локацій у національному парку стають важливим кроком у формуванні екологічної свідомості нового покоління та сприяють розвитку в учнів любові до природи.

Власкор.

Покращення чистопородності карпатських бджіл

Кошти виділено проектом «Підтримка природно-заповідних територій в Україні», що фінансується урядом Німеччини через Кредитну установу для Відбудови KfW. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України є бенефіціаром проекту.

Варто зазначити, що в процесі реалізації цього проекту, передбачаються наступні очікувані результати, а саме:

- покращення чистопородності карпатських бджіл;
- впровадження сучасних методів пасічництва в практичній роботі на науково-дослідній пасіці НПП «Синевир»;
- забезпечення продуктивності та рентабельності в роботі з бджолиними сім'ями;
- підвищення обізнаності місцевих пасічників;
- популяризація карпатських бджіл;
- можливість проведення заходів з еколо-освітньої діяльності.

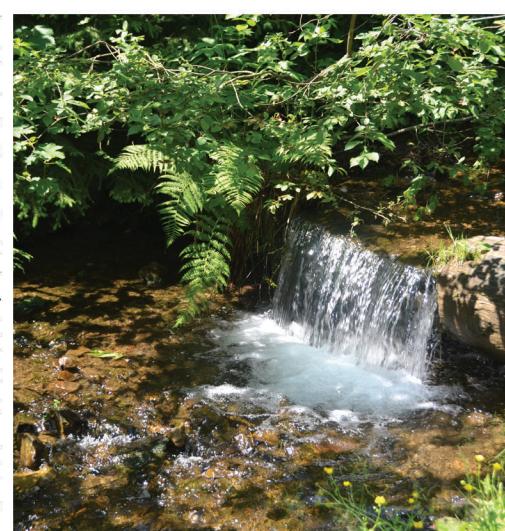
Василь БЕЦА,
старший науковий співробітник

У НПП «Синевир» на території Синевирського ПНДВ, триває проект по «Створення високогірного популяційно контролюваного облітника карпатської бджоли», що включає облаштування території бджолиної пасіки, придбання вуликів, виготовлення інформаційних стендів, створення «Зеленого класу», придбання електро-огорожі та іншого пасічного інвентарю.

Також за сприянням проєкту був проведений навчально-методичний семінар на тему: «Комплексний підхід до популяційного збереження карпатських бджіл в умовах військового стану». У проведенні семінару взяли участь наукові працівники НПП «Синевир», ННЦ «Інституту бджільництва ім. П.І. Прокоповича» та місцеві пасічники. Така ініціатива реалізовується завдяки співпраці ГО «Кришталеве джерело» з Національним природним парком «Синевир».

КОРИСНА СПРАВА

Після того як закінчився сплав лісу в Карпатах на притоках основних річок почали споруджувати штучні перепади. Оскільки вони є досить корисними, під час паводків уповільнюють потік води, що зменшує руйнівний характер прибережної частини вздовж водотоку. Вода падаючи з перепаду починає рухатися майже від нульової позначки. Водопад збагачується киснем, що є позитивним явищем для іхтіофауни, особливо для лососевих видів риб. Під час паводків і повноводдя вода під перепадом досить тиха (спокійна), де мають можливість переховуватись різні представники іхтіофауни. Біля граючої води перепаду влітку відмічається активність різних комах, що є кормовою базою для риб.

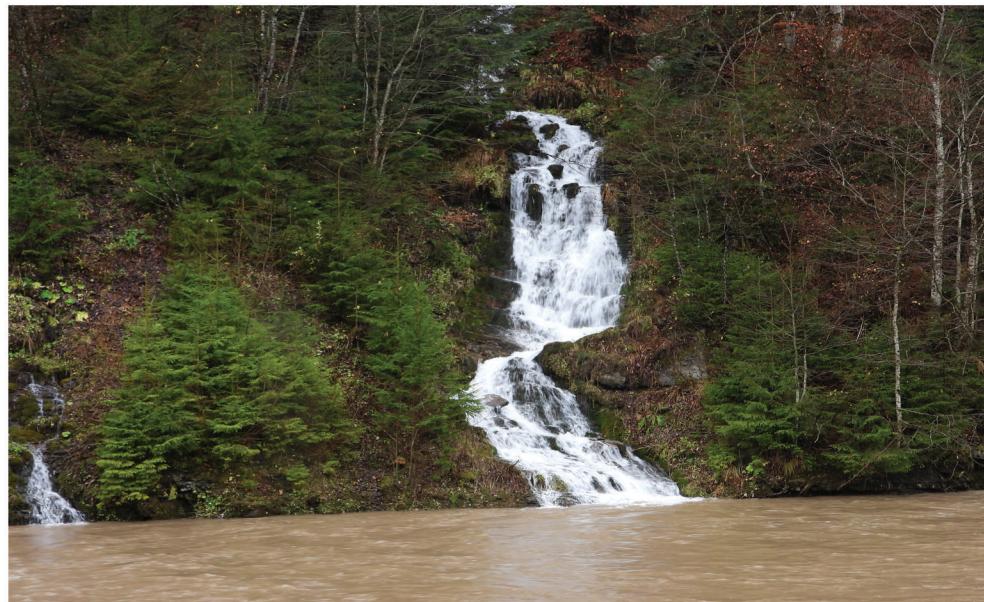

Таких перепадів сьогодні в НПП «Синевир» є понад сотню, хоча з метою відтворення іхтіофауни в гідромережі НПП «Синевир» їх кількість потрібно збільшувати. Очевидно до сплаву лісу на притоках річки Теребля були природні перепади, пороги, камені тощо, але згодом їх русла було розчищено, для безперешкодного проходження плотів-бокорів.

Хоча спорудження перепадів і є втручанням в природу, але тут очевидні дуже важомі і позитивні наслідки. Необхідно відмітити, що перепади є окрасою та підвищують рекреаційний потенціал даного регіону. Саме зараз настав час, коли почастішали паводки, повернути природі відбране у неї.

Юрій ТЮХ,
начальник наукового відділу

БІЛИЙ ЗВІР – ЦІННИЙ ПРИРОДНИЙ ОБ'ЄКТ

Унікальною природною спадщиною в НПП «Синевир» є центральним водоспадом з'явиводоспад «Білий звір». Особливо зараз, під час осінніх дощів, коли на потічки верхній досить схилі більше 45° води з г. Кам'янка стрімко впадає в р. Тереблю, утворюючи білий відтінок, звідки й пішла назва водоспаду. Над річкою Тереблею спостерігається кам'яне тектонічне нашарування плит з яскраво вираженою історично-геологічною тектонічною будовою масиву.

Під час повноводдя з'явиводоспад «Білий звір». Особливо зараз, під час осінніх дощів, коли на потічки верхній досить схилі більше 45° води з г. Кам'янка стрімко впадає в р. Тереблю, утворюючи білий відтінок, звідки й пішла назва водоспаду. Над річкою Тереблею спостерігається кам'яне тектонічне нашарування плит з яскраво вираженою історично-геологічною тектонічною будовою масиву.

Євгенія САВКА,

молодший науковий співробітник

ОСІНЬ ПІЗНЬО ВЕГЕТУЄ

Незважаючи на пізню осінь в першу декаду листопада в природних ландшафтах НПП «Синевир» можна відмітити широкий спектр видового розмаїття грибів, що сприяє активному проведенню їх інвентаризації з розробкою і вивчення екологічних і созологічних їх аспектів, хоча їхні локалітети трапляються вже досить рідко. Серед них такі види як: Гриб зонтик великий (*Macrolepiota procera* (Scop) Singer), Дощовик грушевидний (*Lycoperdon pyriforme* Pers), Маслюк мондиновий *Suillus grevillei* (Klotzsch) Sing, Мухомор червоний *Amanita muscaria* (L.: fr) Hook, Феолепіота золотиста *Phaeolepiota aurea* (fr), Алеврія оранжева *Alevria aurantia* (pers) Fuckel, Рамарія мера *Ramaria pallida* (Fr), Говорушка білувата *Clitocybe candicans* (Fr), Рядовка

Tricholoma saponaceum (Fr.) P. Kumm, Рядовка фіолетова *Lepista nuda* (Bull) Fr, Дубовик синяк *Boletus luridus* Schaeff. Fr, Рижик звичайний *Lactarius deliciosus* (L: Fr) Grey. Детальніше можна ознайомитись з публікацією на нашій офіційній сторінці у фейсбуці.

Тетяна НІРОДА,
наукова співробітниця

«Синій Вир»

Еколого-освітній часопис
Засновник і видавець громадське
об'єднання «Товариство «Синій Вир».
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серії ЗТ №214
РЕДАКТОР
МИКОЛА ДЕРБАК
Комп'ютерна верстка та дизайн
Мар'яна Печкан
Газету набрано і зверстано у
видавничому центрі НПП «Синевир»

Адреса:
с. Синевир, 1626, Хустський р-н.,
Закарпатська обл., 90041
e-mail: npp-synevyr@ukr.net
www.npp-synevyr.net.ua

За точність наведених фактів
відповідальність несуть автори матеріалів.
Листування з читачами – тільки на сторінках
газети.
Тираж 500 прим.
Зам.

Номер віддруковано у НПП «Синевир»
90041

45-річний ювілей святкує
Горват Михайло Степанович,
заст. нач. Синевирсько-
Полянського ПНДВ.

Нехай у 45 років життя для Вас
відкриє нові перспективи і
безмежні можливості для
реалізації всього запланованого.
Нехай Ваша мудрість і душевна
щедрість будуть прикладом для
наслідування!

Добро хай панує у вашому домі,
Та злагода буде завжди.
Здоров'я міцного і щирої долі,
Зичимо вам назавжди.

***

Вітаємо з 30-річчям
Стеця Михайла Миколайовича,
майстра.

Нехай ця кругла дата принесе
Вам багато сил, енергії, впевненості в собі і правильного життє-
вого мотиваційного імпульсу.

Хай вам завжди посміхається
доля,
Несуть тільки радість з собою
роки.

Хай щастя й здоров'я не
зрадять ніколи,
Хай збудуться мрії, бажання,
думки.

***

З 65-річчям поздоровляємо
Бобика Івана Івановича,
електромонтера.

Ваш ювілей – щаслива дата.
І сумніватись тут не слід.
Нехай сьогодні наші привітання
У серці Вашому залишать
добрий слід.

Нехай Господь завжди у поміч
буде,
А Мати Божа береже від зла.
Бажаєм Вам здоров'я, щастя й
сили,
Радості земної і тепла.

Вітаємо!

У листопаді святкують іменини
працівники НПП «Синевир»:

Конар Ангеліна Дмитрівна, заст.
гол. бухгалтера;

Красняник Василь Петрович,
інспектор I-к. Синевирсько-
Полянського ПНДВ;

Руснак Іван Федорович,
інспектор I-к. Синевирсько-
Полянського ПНДВ;

Руснак Федір Федорович,
інспектор I-к. Синевирсько-
Полянського ПНДВ;

Нірода Дмитро Іванович,
інспектор I-к. Остріцького ПНДВ;

Хланта Михайло Петрович,
начальник Негровецького ПНДВ;

Біланин Василь Степанович,
робітник ВВПР;

Горват Михайло Михайлович,
водій РТД;

Субота Ілля Васильович, сторож;
Вовканець Микола Михайлович,
робітник ВВПР;

Беца Василь Михайлович,
провідний інженер.

Бажаємо злагоди. Добра, невичерпної енергії, безмежного людського щастя. Нехай у ваших задумах буде мудрість, в роботі – підтримка однодумців, а в серці – тепло від людської вдячності.

Нехай цвітуть під небом
синьооким

Ще довго-довго дні й літа,
А тиха радість, чиста і висока,
Щоденно хай до хати заверта!
Бажаємо здоров'я, сонця у зеніті,
Любові, добroti i щастя повен
дім,

Нехай у серці розкошує літо
I сонячом квітує золотим.
Хай постійний успіх, радість i
достаток

Сипляться до вас, немов
вишневий цвіт,
Хай життєвий досвід творить з
буднів свята,
Господь дарує довгих-довгих
літ!

З повагою та щирими
побажаннями - колектив
НПП "Синевир".

Заходи в межах виконання Проєкту організації НПП «Синевир»

НПП «Синевир» відвідали
співробітники інституту екології
Карпат, молодший науковий
співробітник к.б.н. Рабик Ірина
Володимирівна (бріолог) та
старший науковий співробітник
Регіонального ландшафтного парку
«Знесіння» к.б.н. Гірна Анна
Яромирівна (арахнолог), з метою
розробки Проекту організації території
охрані, відтворення і
використання природних екосистем
і їх об'єктів, з-за фінансової під-

тримки Франкфуртського зоологічного товариства в межах виконання проекту «Підтримка природно-заповідних територій в Україні».

Дослідження та інвентаризація
мохів та павуків проводилась з
31.10. по 01.11.2023 року в багатьох
урочищах Національного природного парку «Синевир».

Юрій ТЮХ,
начальник наукового відділу

Метеорологічні показники за жовтень 2023 року на території НПП «Синевир»

Жовтень був теплим, хоча
мінімальна температура знизилася
до -5°C, а максимальна
температура повітря — +19°C,
середньомісячна температура
повітря вдень становила — 12,8°C.
9-го жовтня випав перший сніг,
який в горах протримався 2 дні.

Протягом 4 днів спостерігали зранку

зранку туман в прирічковій долині
річки. Протягом 14 днів цього
місяця були зливи в супроводі
грому і блискавки та короткочасні
дощі. Через це рівень води в річці
Теребля значно збільшився до 140
см.

Тетяна ЯРЕМА,
молодший науковий співробітник

ФОТОФАКТ

Перше випадання снігу по всій
території НПП «Синевир»
20.11.2023 року, висота снігового
покриву сягає до 5 см., а в горах
вище 1200 м.н.р.м. до 15 см. Хоча
вперше в горах випав сніг
09.10.2023 року протримавшись
три дні.

